



# Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες Δικαιώματα - Υποχρεώσεις

ΤΟΜΕΑΣ ΥΓΕΙΑΣ



**ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΜΑΖΙ ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ**

**Υπουργείο Εργασίας  
και Κοινωνικής Ασφάλισης**

**2010**  
**Ευρωπαϊκό έτος**  
**για την καταπολέμηση**  
**της φτώχειας και**  
**του κοινωνικού**  
**αποκλεισμού**



[www.poverty2010.gr](http://www.poverty2010.gr)  
[www.2010againstopoverty.eu](http://www.2010againstopoverty.eu)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

**Δράση 4:** Καμπάνια ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα των φτωχών και κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων στην υγεία, την παιδεία και την εργασία.

# Περιεχόμενα

|   |           |
|---|-----------|
| Πρόλογος .....  | 3         |
| Πρόσφυγες .....   | 4         |
| <b>Δικαιώματα – Υποχρεώσεις Προσφύγων στον τομέα Υγείας</b>             |           |
| Νοσοκομειακή & Ιατροφαρμακευτική Περιθαλψη .....                        | 7         |
| Υλικές συνθήκες υποδοχής και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη .....          | 8         |
| Ανασφάλιστοι Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες .....                             | 9         |
| <b>Παιδιά - Πρόσφυγες</b>   |           |
| Δικαιώματα Παιδιών – Προσφύγων στον Τομέα της Υγείας .....              | 10        |
| Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού .....                           | 10        |
| <b>Υποχρεώσεις Αιτούντων Ασυλο .....</b>                                | <b>11</b> |
| <b>Μετανάστες</b>   |           |
| Δικαιώματα - Υποχρεώσεις Μεταναστών στον Τομέα της Υγείας .....         | 12        |
| Μετανάστες με τα απαραίτητα έγγραφα .....                               | 13        |
| Μετανάστες χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα .....                            | 13        |
| <b>Άνεργοι</b>  |           |
| Δικαιώματα - Προϋποθέσεις Ανέργων στον Τομέα της Υγείας .....           | 14        |
| <b>Άστεγοι</b>  |           |
| Δικαιώματα - Προϋποθέσεις Αστέγων στον Τομέα της Υγείας .....           | 14        |
| <b>Τοξικοεξαρτημένοι</b>  |           |
| Δικαιώματα - Προϋποθέσεις Τοξικοεξαρτημένων στον Τομέα της Υγείας ..... | 15        |
| <b>Γυναίκες &amp; παιδιά</b>  |           |
| Δικαιώματα Γυναικών & Παιδιών στον Τομέα της Υγείας .....               | 15        |
| <b>Ρομά</b>   |           |
| Δικαιώματα Ρομά στον Τομέα της Υγείας .....                             | 15        |

Επιστημονική επιμέλεια: **Μάντζιου Ιωάννα**, Κοινωνική Λειτουργός  
**Ρετινιώτη Αθανασία**, Κοινωνική Λειτουργός



## Γιατροί του Κόσμου

Ελληνική Αντιπροσωπεία  
Σαπφούς 12, 105 53, Αθήνα  
Τηλ: 210.32.13.150, Fax: 210.32.13.850  
e-mail: info@mdmgreece.gr  
[www.mdmgreece.gr](http://www.mdmgreece.gr)

©2010 – Athens Greece

# Πρόλογος

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η υγεία είναι μια κατάσταση πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι απλώς η έλλειψη ασθένειας ή αναπηρίας.

Οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αποτελούν κατηγορίες του γενικού πληθυσμού μιας χώρας, οι οποίες λόγω δυσκολιών που συναντούν σε διάφορους τομείς της ζωής τους, κινδυνεύουν να υποστούν τις συνέπειες του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στη χώρα μας υπάρχουν ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, οι οποίες αντιμετωπίζουν εμπόδια και διακρίσεις όσον αφορά την πρόσβαση τους σε υπηρεσίες υγείας, με αποτέλεσμα να στερούνται το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα της υγείας.

Ανάμεσα στις εν λόγω ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ανήκουν οι πρόσφυγες, οι μετανάστες (με ή χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα), οι άστεγοι, οι άνεργοι, οι τοξικοεξαρτημένοι, οι γυναίκες και τα παιδιά.

Στα πλαίσια της εκτέλεσης του έργου «Ευρωπαϊκό Έτος κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (2010)» του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης που υλοποιούν οι Γιατροί του Κόσμου διανέμεται έντυπο υλικό με στόχο την ενημέρωση των φορέων σχετικά με τα δικαιώματα – υποχρεώσεις των παραπάνω ευπαθών κοινωνικών ομάδων στο τομέα της υγείας.

Οι έντονες δυσκολίες που αφορούν την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας συχνά είναι αποτέλεσμα των προβλημάτων επικοινωνίας που συναντούν λόγω γλώσσας, οικονομικής αδυναμίας, έλλειψης κοινωνικής ασφάλισης αλλά και ελλιπούς ενημέρωσης ή άγνοιας των δικαιωμάτων τους.

Η προσπάθεια των Γιατρών του Κόσμου για την πληροφόρηση των φορέων σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ευπαθών πληθυσμών στον τομέα της υγείας, ελπίζουμε να συνεισφέρει σημαντικά στην κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση τους στην ελληνική κοινωνία.



Ευγενία Θάνου  
Γενική Διευθύντρια

# Πρόσφυγες

**Πρόσφυγας** είναι «κάθε πρόσωπο, το οποίο, επειδή έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικής προέλευσης, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα της υπηκοότητάς του και δεν μπορεί, ή εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν θέλει να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής» (Σύμβαση Γενεύης, 1951).



Πηγή: Εύχρηστος Οδηγός, Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, (Λώρα Παππά, Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2008)

**Αιτών Άσυλο** είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση ασύλου στη χώρα μας επί της οποίας δεν έχει ληφθεί ακόμη τελεσίδικη απόφαση, είτε θετική είτε απορριπτική επί του αιτήματος ασύλου.

KA - 47

Επίσημο αίτημα για χορήγηση άδειας παραμονής αλλοδαπών

STAMPS (10+3+3)

ΑΙΤΗΣΗ - APPLICATION - DEMANDE

ΕΠΩΝΥΜΟ  
SURNAME  
NOM

ΟΝΟΜΑ  
FORNAME  
PRENOM

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΕΡΑ  
FATHER'S NAME  
PRENOM DU PERE

ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΕΡΑΣ  
MOTHER'S NAME  
PRENOM DE LA MERE

ΟΝΟΜΑ ΕΞΕΤΤΟΥ  
HUSBAND'S NAME  
PRENOM DU MARI

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΗΣ  
DATE AND PLACE OF BIRTH  
LIEU DE NAISSANCE ET DATE

ΑΤΑΓΙΤΗ  
ORDEN  
ORDRE

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ  
NATIONALITY  
NATIONALITE

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ  
PROFESSION  
PROFESSION

ΕΡΓΑΖΕΣΤΕ Ή ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΕΡΓΑΖΟΝΤΕ  
DO YOU WORK OR ARE YOU GOING TO WORK  
TRAVAILLEZ-VOUS, OU VOUS VOULEZ TRAVAILLER  
EN GRECE

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ  
PRESENT ADDRESS  
ADRESSE ACTUELLE

ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ Ή ΠΑΡΑΤΑΞΗ  
FOR ISSUE OF RESIDENCE PERMIT OR EXTENSION  
THE PERMIS DE SEJOUR OU PROLONGATION

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΦΙΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ  
DATE OF THE LAST ARRIVAL IN GREECE  
DATE DE LA DERNIERE ENTREE EN GRECE

ΣΚΟΠΟΣ ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ  
REASON FOR VISIT IN GREECE  
RAISON DE VOTRE VISITE EN GRECE

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ  
DURATION OF STATING IN GREECE  
DUREE DU SEJOUR EN GRECE

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ  
DATE (TO-DAY)  
DATE

Υπογραφή  
SIGNATURE

2/2/2002

ΠΡΟΣ

ΤΜΗΜΑ Αποστολών



Πηγή: Εύχρηστος Οδηγός, Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, (Λώρα Παπά, Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2008)

**Διαμένω στην Ελλάδα υπό το καθεστώς επικουρικής προστασίας** είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληρεί τις προϋποθέσεις για να του αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα αλλά στο πρόσωπό του συντρέχουν ουσιώδεις λόγοι από τους οποίους προκύπτει ότι αν επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνηθούς διαμονής του, κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη που δεν μπορεί ή λόγω του κινδύνου αυτού δεν επιθυμεί να θέσει τον εαυτό του υπό την προστασία της εν λόγω χώρας.

Πιο συγκεκριμένα:

**Επικουρική προστασία** δικαιούνται τα πρόσωπα τα οποία έχουν υποστεί ή κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη.

Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε:

- θανατική ποινή ή εκτέλεση
- βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του
- σοβαρή προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω βίας ασκούμενης αδιακρίτως σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.

**Διαμένων για ανθρωπιστικούς λόγους** είναι το πρόσωπο, υπήκοος τρίτης χώρας ο οποίος έχει υποβάλλει αίτηση ασύλου στη χώρα, το αίτημα του απορρίφθηκε οριστικά, δηλαδή δεν του χορηγήθηκε η προσφυγική ιδιότητα αλλά η παραμονή του εγκρίθηκε για ανθρωπιστικούς λόγους, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως την αντικειμενική αδυναμία απομάκρυνσης ή επιστροφής του αλλοδαπού στη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής του για λόγους ανωτέρας βίας (πχ σοβαροί λόγοι υγείας του ιδίου ή μέλους της οικογένειας του).



Πηγή: Εύχρηστος Οδηγός, Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας, (Λώρα Παππά, Υπατη Αρμοστέα του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2008)

## Δικαιώματα-Υποχρεώσεις Προσφύγων Στον Τομέα Της Υγείας

### Νοσοκομειακή & Ιατροφαρμακευτική Περίθαλψη

**Στους αιτούντες άσυλο & τους πρόσφυγες** παρέχεται δωρεάν η απαραίτητη ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη με την προϋπόθεση ότι αυτοί είναι ανασφάλιστοι και οικονομικά αδύναμοι.

Η περίθαλψη περιλαμβάνει:

- Εξέταση στα εξωτερικά ιατρεία των κρατικών νοσοκομείων, των κέντρων υγείας και των κρατικών περιφερειακών ιατρείων και διενέργεια παρακλινικών εξετάσεων
- Παροχή φαρμάκων με συνταγή ιατρού υπηρετούντος στα ιδρύματα του προηγούμενου εδαφίου, θεωρημένη από το Διευθυντή της κλινικής
- Νοσηλεία σε κλίνη της Γ' θέσεως των κρατικών νοσοκομείων

Για την παροχή της περίθαλψης απαιτούνται τα εξής κατά περίπτωση δικαιολογητικά:

- Δελτίο ταυτότητας πρόσφυγα
- Δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού\*
- Ειδικό δελτίο παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους αλλοδαπού

\* Οι αιτούντες άσυλο που δεν έχουν εφοδιαστεί με το ειδικό δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού λαμβάνουν επίσης δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη βάσει εγκυκλίου του Υπουργείου Υγείας, Διατροφής και Άθλησης 2/2/2005.

# Υλικές συνθήκες υποδοχής και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

1. Οι αρμόδιες αρχές υποδοχής και φιλοξενίας μεριμνούν ώστε να εξασφαλιστούν οι υλικές συνθήκες υποδοχής στους αιτούντες άσυλο. Οι συνθήκες αυτές παρέχουν στους αιτούντες επίπεδο διαβίωσης που διασφαλίζει την υγεία, την κάλυψη βιοτικών αναγκών και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους. Το προαναφερόμενο επίπεδο διαβίωσης εξασφαλίζεται και στην ειδική περίπτωση των ατόμων με ειδικές ανάγκες, καθώς και στην περίπτωση των ατόμων που τελούν υπό κράτηση.
2. Σε περιπτώσεις ατόμων με αναπηρία 67% και άνω, που βεβαιώνεται με γνωμάτευση της οικείας Υγειονομικής Επιτροπής, το Υπουργείο Υγείας, Διατροφής και Άθλησης χορηγεί επίδομα αναπηρίας για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η εξέταση της αίτησης, εφόσον δεν είναι εφικτή η διαμονή των αιτούντων σε Κέντρα Φιλοξενίας. Το επίδομα αυτό καταβάλλεται από την αρμόδια Υπηρεσία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης του τόπου διαμονής του αιτούντος.
3. Η παροχή του συνόλου ή μέρους των υλικών συνθηκών υποδοχής και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης τελεί υπό την προϋπόθεση ότι οι αιτούντες δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους, που να τους εξασφαλίζουν κατάλληλο βιοτικό επίπεδο από απόψεως υγείας και να καθιστούν δυνατή τη συντήρησή τους. Την προϋπόθεση αυτή ελέγχουν οι αρμόδιες αρχές υποδοχής και φιλοξενίας. Εάν διαπιστωθεί ότι ο αιτών διαθέτει τους επαρκείς κατά τα ανωτέρω πόρους, οι παραπάνω αρχές μπορούν να διακόψουν τις χορηγούμενες παροχές στο μέτρο που οι βιοτικές ανάγκες των αιτούντων καλύπτονται από ίδιους πόρους.
4. Οι αιτούντες καλύπτουν ανάλογα με τους πόρους που διαθέτουν, ολικά ή μερικά το κόστος των υλικών συνθηκών υποδοχής και της ιατροφαρμακευτικής τους περίθαλψης.
5. Ως προς τα κριτήρια της διάθεσης επαρκών πόρων εκ μέρους του αιτούντος, τον τρόπο απόδειξης και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια, καθώς και το ύψος του βοηθήματος για τα καθημερινά έξοδα που προβλέπεται στο άρθρο 1 περίπτ. ιστ' εφαρμόζονται όσα προβλέπονται από το ν.δ.57/73 (ΦΕΚ Α' - 149) και τις εκάστοτε κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδιδόμενες αποφάσεις.



## Ανασφάλιστοι Αναγνωρισμένοι Πρόσφυγες

Οι ανασφάλιστοι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες που έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους δικαιούνται σύνταξη ανασφαλιστών υπερηλίκων από τον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων (Ο.Γ.Α), εφόσον δεν έχουν σύνταξη οι ίδιοι ή οι σύζυγοι τους και εφόσον δεν λαμβάνουν κάποιο άλλο βοήθημα ή δεν έχουν άλλους οικονομικούς πόρους.

Από τις Διευθύνσεις Πρόνοιας των Νομαρχιών **οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες** δικαιούνται τα εξής επιδόματα:

- Αναπηρικά για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (67% και άνω αναπηρία)
- Στεγαστική Συνδρομή
- Επίδομα απροστάτευτων τέκνων
- Έκτακτη Οικονομική Ενίσχυση κα.

**Οι αιτούντες άσυλο**, εφόσον δεν είναι εφικτή η διαμονή τους σε κέντρα φιλοξενίας, δικαιούνται τα εξής επιδόματα:

- Αναπηρικά για τα άτομα με ειδικές ανάγκες (67% και άνω αναπηρία)
- Επίδομα απροστάτευτων τέκνων κα.

Στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, στους δικαιούχους επικουρικής προστασίας και στους προσωρινά διαμένοντες με καθεστώς προστασίας για ανθρωπιστικούς λόγους χορηγούνται τα εξής επιδόματα:

- Πολυτεκνικά ή Τριτεκνικά, εφάπαξ παροχή από τον ΟΓΑ.

# Παιδιά-Πρόσφυγες

«**Ασυνόδευτος ανήλικος**» είναι ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής, ηλικίας κάτω των 18 ετών, ο οποίος φθάνει στην Ελλάδα χωρίς να συνοδεύεται από ενήλικο υπεύθυνο για τη φροντίδα του, σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο που εφαρμόζεται στον τόπο προέλευσης, και για όσο χρόνο δεν έχει τεθεί υπό την ουσιαστική φροντίδα ενός τέτοιου προσώπου, ή ο ανήλικος που εγκαταλείπεται ασυνόδευτος μετά την είσοδό του στην Ελλάδα.

## Δικαιώματα-Υποχρεώσεις Παιδιών-Προσφύγων Στον Τομέα Της Υγείας «**Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού**»

«**Κάθε παιδί δικαιούται να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας**» (Άρθρο 24)

Τα Κράτη υιοθετούν κατάλληλα μέτρα για «να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα», να αναπτύξουν «**τη στοιχειώδη περίθαλψη**» και να ενημερώνουν «**τα παιδιά για θέματα υγείας και διατροφής**» (Άρθρο 24)

Η προστασία και η προαγωγή της υγείας των παιδιών προϋποθέτει την πρόσβαση τους στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στο εθνικό σύστημα υγείας.

**Τα παιδιά – πρόσφυγες δικαιούνται πρόσβαση στις υγειονομικές υπηρεσίες της χώρας μας.**

**Κάθε παιδί με αναπηρία** δικαιούται ειδικής φροντίδας ώστε να διάγει τη ζωή του με αξιοπρέπεια και να επιτυγχάνεται όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική και προσωπική ανάπτυξη (Άρθρο 23).

**Το παιδί «θύμα βασανιστηρίων ή οποιασδήποτε μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης»** δικαιούται «σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και κοινωνική επανένταξη» (Άρθρο 39)

Σύμφωνα με τις **Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε και του Συνηγόρου του Πολίτη**, «τα ασυνόδευτα ανήλικα, πρέπει να υποβάλλονται σε προληπτική ιατρική εξέταση κατά την άφιξη τους στη χώρα, προκειμένου να υπάρχει έγκαιρη διάγνωση τυχόν ασθενειών και κατόπιν να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες φροντίδας της υγείας σε ισότιμη βάση με τα παιδιά πολίτες της Ελλάδας. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να αποδίδεται στις ανάγκες της υγείας τους που οφείλονται στις προηγούμενες σωματικές στερήσεις και στην κακομεταχείριση, στις αναπηρίες και στις ψυχολογικές συνέπειες της βίας, των τραυματικών εμπειριών και της απώλειας, καθώς και στα αποτελέσματα του ρατσισμού και της ξενοφοβίας που μπορεί να βιώνουν στην εξορία. Για πολλά ασυνόδευτα παιδιά η πρόσβαση σε συμβουλευτικές υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας για την ανάρρωσή τους».

# Υποχρεώσεις Αιτούντων Άσυλο

Οι αιτούντες άσυλο οφείλουν να συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές στο μέτρο που η υποχρέωση αυτή είναι αναγκαία για τη διεκπεραίωση της αίτησης. Ειδικότερα σε κάθε περίπτωση υποχρεούνται να:

- Εμφανίζονται ενώπιον των αρμόδιων αρχών αυτοπροσώπως χωρίς καθυστέρηση ή σε καθορισμένο χρόνο
- Παραδίδουν τα έγγραφα που έχουν στην κατοχή τους και τα οποία σχετίζονται με την εξέταση της αίτησης, όπως τα διαβατήρια τους
- Ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές παραλαβής και εξέτασης για τον παρόντα τόπο διαμονής τους, όταν διαμένουν εκτός Κέντρου Φιλοξενίας
- Συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές για τη διενέργεια κάθε νόμιμης έρευνας σχετικά με την αίτηση τους και
- Δακτυλοσκοπούνται εφόσον είναι άνω των 14 ετών( άρθρο 4 του Κανονισμού 2715/2000/ΕΚ του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2000, EEL 316/15.12.2000)
- Με αποδεικτικό που συντάσσεται σχετικώς βεβαιώνεται η ενημέρωση του αιτούντος για τις ως άνω υποχρεώσεις του.

# Μετανάστες

Μετανάστης είναι:

- Ο ξένος υπήκοος που ζει και εργάζεται στην Ελλάδα και έχει άδεια παραμονής και εργασίας (**Μετανάστης με τα απαραίτητα έγγραφα**)
- Ο ξένος υπήκοος που ζει και εργάζεται στην Ελλάδα παράνομα, χωρίς άδεια παραμονής ή εργασίας σε ισχύ (**Μετανάστης χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα ή «παράτυποι» μετανάστες**). Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται άνθρωποι που βρίσκονται στην Ελλάδα πολλά χρόνια και δεν έχουν κατορθώσει να εκδώσουν ή να ανανεώσουν την άδεια παραμονής τους. Άνθρωποι που επιδιώκουν να μεταβούν σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες και βρίσκονται στην Ελλάδα προσωρινά. Και όσοι από τους αιτούντες άσυλο απορρίφθηκαν αλλά δεν εγκατέλειψαν τη χώρα, παρ' όλο που είναι νομικά υποχρεωμένοι να το πράξουν.

**Παλινοστών ομογενής** είναι ο υπήκοος των νέων ανεξάρτητων κρατών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, ελληνικής καταγωγής, και μπορεί να αποκτήσει την ελληνική υπηκοότητα, αν το επιθυμεί.

**Ομογενής** είναι ο Έλληνας ή Ελληνίδα που έχει εγκατασταθεί για πολλά χρόνια ή έχει γεννηθεί στο εξωτερικό ο οποίος έχει τη δυνατότητα ειδικής άδειας παραμονής και εργασίας τρίχρονης διάρκειας.

## Δικαιώματα-Υποχρεώσεις Μεταναστών Στον Τομέα Της Υγείας

Η τυπική πρόσβαση των μεταναστών στις υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας είναι κατά βάση συνάρτηση του νόμιμου καθεστώτος και της επίσημης απασχόλησης κάθε μετανάστη (Ν.2910/2001).

**Για τους αλλοδαπούς που προέρχονται από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης** υπάρχουν ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν την κάλυψή τους σε συνεργασία με τα ασφαλιστικά ταμεία των χωρών τους.

**Πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας** προσφέρονται σε όλους κατά κανόνα δωρεάν στα αγροτικά ιατρεία, τα δημοτικά πολυιατρεία, τα πολυιατρεία που λειτουργούν μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα περιφερειακά κέντρα υγείας, τα εξωτερικά ιατρεία και τα τμήματα επειγόντων περιστατικών των νοσοκομείων.

Όσον αφορά τη **δευτεροβάθμια περίθαλψη** και τη **φαρμακευτική κάλυψη** το κόστος καλύπτεται είτε εξ'ολοκλήρου είτε μερικώς από τα ασφαλιστικά ταμεία για όσους είναι ασφαλισμένοι ή από τη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας που ανήκει στις Νομαρχίες μέσω του βιβλιαρίου οικονομικής αδυναμίας για τους Έλληνες ανασφάλιστους ή ομογενείς με χαμηλό εισόδημα.

## Μετανάστες με τα απαραίτητα έγγραφα

Σύμφωνα με το Νόμο 2910/2001, **οι ξένοι πολίτες που διαμένουν νόμιμα στη χώρα**, έχουν ίσα δικαιώματα με αυτά των Ελλήνων, όσον αφορά στην εθνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία. Ο ασφαλιστικός φορέας που καλύπτει τους περισσότερους μετανάστες «με τα απαραίτητα έγγραφα» είναι το Ι.Κ.Α. Οι παροχές που δικαιούται ο ασφαλισμένος και τα εξαρτημένα μέλη της οικογένειάς του είναι ίδιες με αυτές των Ελλήνων ασφαλισμένων: ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, νοσοκομειακή περί-θαλψη, επίδομα ασθενείας, ατυχήματος, μητρότητας, σύνταξη και λοιπές παροχές.

**Οι μετανάστες ελληνικής καταγωγής (ομογενείς)** μπορούν να επωφεληθούν από τις υπηρεσίες δημόσιας υγείας εφόσον προσκομίσουν τα απαραίτητα έγγραφα, συμπεριλαμβανομένου για τους ανασφάλιστους που παίρνουν επίδομα πρόνοιας, του σχετικού βιβλιαρίου υγείας. Σε κάθε περίπτωση, το μέλος του νοικοκυριού που είναι ασφαλισμένο ή παίρνει επίδομα πρόνοιας καλύπτει και τα υπόλοιπα (εξαρτημένα) μέλη της οικογένειας.

**Οι ομογενείς** έχουν τη δυνατότητα αυτασφάλισης στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων

**Οι παλιννοστούντες** από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και οι ομογενείς από την Αλβανία απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες πολίτες στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας.

## Μετανάστες χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα

Σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας για την «Υγειονομική Περίθαλψη Αλλοδαπών»: **«για τους αλλοδαπούς μη νόμιμα ευρισκόμενους στην Ελλάδα θα παρέχονται οι απαραίτητες υπηρεσίες αποκλειστικά σε περιπτώσεις επείγοντος περιστατικού και μέχρι τη σταθεροποίηση της υγείας τους»\*\*.**

**Σε αλλοδαπούς που δεν βρίσκονται νόμιμα στη χώρα** και δεν έχουν διαβατήριο ή άλλο ταξιδιωτικό έγγραφο που αναγνωρίζεται από διεθνείς συμβάσεις, θεώρηση εισόδου ή άδεια διαμονής, δεν επιτρέπεται να προσφερθεί οποιαδήποτε υπηρεσία από φορείς του δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Εξαιρούνται τα νοσοκομεία, θεραπευτήρια και κλινικές, όταν πρόκειται για ανήλικα παιδιά και για αλλοδαπούς που εισάγονται εκτάκτως για νοσηλεία (Αρθρο 84/Ν.3386/2005).

Υπάρχει ειδική ρύθμιση για αλλοδαπούς χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα που πάσχουν από HIV ή άλλες μεταδοτικές ασθένειες, οι οποίοι μπορούν να λάβουν δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, (διάγνωση & θεραπεία), εφ' όσον στη χώρα τους δεν εφαρμόζεται η κατάλληλη θεραπεία.

Σημαντικό πρόβλημα για τις **γυναίκες - μετανάστριες χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα** αποτελεί ο προγεννητικός έλεγχος ο οποίος αν και απαραίτητος για τη διασφάλιση της υγείας αλλά και της ζωής του εμβρύου και της εγκύου δεν καλύπτεται εκτός αν πρόκειται για ανήλικες κυοφορούσες.

Μετανάστες **«χωρίς τα απαραίτητα έγγραφα»** καταφεύγουν για δωρεάν πρωτοβάθμια ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε ιατρικές μη κυβερνητικές Οργανώσεις.

\*\* Η παραπάνω διάταξη μπορεί να χαρακτηριστεί προβληματική στη χώρα μας καθώς η έκτακτη επείγουσα ιατρική περίθαλψη δεν ορίζεται ξεκάθαρα.

# Άνεργοι

## Δικαιώματα - Προϋποθέσεις Ανέργων Στον Τομέα Της Υγείας

Οι άνεργοι, ανασφάλιστοι και οικονομικά αδύναμοι, δικαιούνται δωρεάν νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη μέσω χορήγησης βιβλιαρίου οικονομικής αδυναμίας (απορίας) από τις Διευθύνσεις Κοινωνικής Πρόνοιας των Νομαρχιών εφόσον είναι:

- Έλληνες πολίτες ή ελληνικής καταγωγής (ομογενείς) οι οποίοι διαμένουν μόνιμα και νόμιμα στην Ελλάδα
- Το οικογενειακό ετήσιο εισόδημά τους δεν ξεπερνά τα 6.000,00€ ευρώ, προσαυξανόμενο κατά 20% για τη σύζυγο και κατά 20% για κάθε ανήλικο ή προστατευόμενο παιδί
- Το εισόδημα τους δεν προέρχεται από επαγγελματική δραστηριότητα τέτοια που να τους παρέχει την δυνατότητα ασφάλισης

# Άστεγοι

## Δικαιώματα - Προϋποθέσεις Αστέγων Στον Τομέα Της Υγείας

- Οι άστεγοι, άνεργοι, ανασφάλιστοι και οικονομικά αδύναμοι, οι οποίοι είναι Έλληνες πολίτες ή ομογενείς έχουν δικαίωμα έκδοσης βιβλιαρίου οικονομικής αδυναμίας (απορίας) που τους εξασφαλίζει δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, εφόσον πληρούν τις παραπάνω προϋποθέσεις
- Για τους άστεγους, οι οποίοι δεν είναι Έλληνες πολίτες, ισχύουν τα δικαιώματα των μεταναστών και προσφύγων που αναφέρονται στις παραπάνω κατηγορίες
- Οι άστεγοι, εφόσον είναι ανασφάλιστοι, είτε είναι μετανάστες είτε ελληνικής καταγωγής, έχουν τη δυνατότητα δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στα πλαίσια του επείγοντος στα Δημόσια Νοσηλευτικά Ιδρύματα της χώρας, δημοτικά πολυϊατρεία, πολυϊατρεία Μη Κυβερνητικών φορέων, κέντρα υγείας κλπ. Επίσης στα πλαίσια του επείγοντος, μπορούν να νοσηλευτούν όταν εισαχθούν εκτάκτως σε Δημόσιο Νοσοκομείο και να λάβουν δωρεάν νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη μέχρι τη σταθεροποίηση της κατάστασης της υγείας τους.

# Τοξικοεξαρτημένοι

## Δικαιώματα - Προϋποθέσεις Τοξικοεξαρτημένων Στον Τομέα Της Υγείας

- Τα δικαιώματα πρόσβασης στην υγεία των εξαρτημένων ποικίλλουν ανάλογα με το νομικό τους καθεστώς. Δηλαδή εάν πρόκειται για Έλληνες ή ομογενείς, ανασφάλιστους (ανέργους), ασφαλισμένους, πρόσφυγες ή μετανάστες, ισχύουν τα αντίστοιχα για κάθε κατηγορία.
- Για τους χρήστες ουσιών υπάρχουν ειδικά προγράμματα απεξάρτησης, θεραπευτικά προγράμματα, προγράμματα συμβουλευτικής και στήριξης οικογένειας (βλέπε ΚΕΘΕΑ, ΟΚΑΝΑ, 18 και άνω κλπ)

# Γυναίκες & Παιδιά

## Δικαιώματα Γυναικών & Παιδιών Στον Τομέα Της Υγείας

Σύμφωνα με την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, «η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περιθαλψης».

# Ρομά

## Δικαιώματα Ρομά Στον Τομέα Της Υγείας

Οι Ρομά ως έλληνες πολίτες δικαιούνται δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης χωρίς καμία απολύτως εις βάρος τους διάκριση.

Εντούτοις, ο βαθμός ένταξης τους στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα ενώ μελέτες αναφέρουν ότι αγνοούν τα περισσότερα από τα δικαιώματα τους στο τομέα της περίθαλψης.

Σημαντικό πρόβλημα που δυσχεραίνει την πρόσβαση των μελών της κοινότητας των Ρομά στο εθνικό σύστημα υγείας είναι η μη-ιατροφαρμακευτική κάλυψη από ασφαλιστικό ταμείο ή από την Πρόνοια.

Επιπλέον, η κοινωνική προληπτική ιατρική και τα προγράμματα προαγωγής και αγωγής υγείας αποκτούν σημασία για την κοινότητα των Ρομά τα τελευταία χρόνια μέσω ποικίλων δράσεων ενημέρωσης που υλοποιούνται, τόσο από θεσμικούς όσο και κοινωνικούς φορείς σε πανελλαδική κλίμακα.

**ΧΤΙΖΟΝΤΑΣ ΜΑΖΙ ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ**

**Υπουργείο Εργασίας  
και Κοινωνικής Ασφάλισης**

**2010**  
**Ευρωπαϊκό έτος**  
**για την καταπολέμηση**  
**της φτώχειας και**  
**του κοινωνικού**  
**αποκλεισμού**



**[www.poverty2010.gr](http://www.poverty2010.gr)**  
**[www.2010againstopoverty.eu](http://www.2010againstopoverty.eu)**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης